

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

август 2023 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (април 2023 – јуни 2023 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2023 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Најновите проекции на ММФ за растот на глобалната економија се поповолни за 2023 година, во услови на подобри остварувања на почетокот од годината, главно во услужниот сектор, а за 2024 година се непроменети. Притоа, ризиците за идниот глобален раст и натаму се надолни и главно се поврзани со подолготрајното задржување на високата инфлација, евентуалното посилно зголемување на каматните стапки и влошување на финансиските услови, со неповолни ефекти врз стабилноста на финансиските пазари и задолженоста. Останатите ризици се поврзани со евентуалниот послаб раст на Кина во однос на очекуваниот, како и со зголемените геополитички тензии и трговски ограничувања. Од друга стана, нагорните ризици се однесуваат на евентуалното посилно забавување на инфлацијата од очекуваното, што ќе ја намали потребата за натамошно затегање на монетарната политика и ќе доведе до посилна домашна побарувачка. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш главен трговски партнер, расположливите високофреквентни показатели за вториот квартал и резултатите од анкетните истражувања на економските субјекти за јуни упатуваат на слаба економска активност. Наспроти тоа, на пазарот на труд во еврозоната се забележуваат поволни придвижувања, при што стапката на невработеност во периодот април – мај изнесува 6,5%, во просек и е на историски најниското ниво¹ (6,6% во просек во првиот квартал). Инфлацијата во еврозоната и натаму забавува и во јуни изнесува 5,5% на годишна основа (6,1% во мај), во услови на посилен пад на цената на енергентите и забавен раст кај цените на храната. Во однос на **странската каматна стапка ЕУРИБОР** со едномесечна рочност, најновите оценки за 2023 и 2024 година се ревидирани нагоре, што е во согласност со очекувањата за натамошно зголемување на референтните каматни стапки од страна на ЕЦБ. Така, ЕЦБ на јулскиот состанок донесе одлука за зголемување на каматните стапки за 25 базични поени, во согласност со оцените за задржување на инфлацијата подолго време над целното ниво, а покрај тоа стапката за надомест на задолжителната резерва ја постави на 0% заради зачувување на ефективност на монетарната политика².

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, кај растот на **странската ефективна побарувачка** за 2023 година е извршена нагорна ревизија, а надолна за 2024 година во споредба со априлските проекции, додека оцената за **странската ефективна инфлација** за 2023 година е коригирана нагоре, без поголеми промени во проекцијата за 2024 година. Кај **девизниот курс евро / САД-долар**, во споредба со априлските оценки, се очекува посилна депрецијација на САД-доларот во однос на еврото за целиот период на проекцијата. **Светските цени на примарните производи** за 2023 и 2024 година се ревидирани претежно надолу во споредба со април, при што и во двете години се очекува пад на цените. И натаму движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и под силно

¹ Се однесува на периодот од април 1998 година, од кога се објавуваат месечните податоци за стапката на невработеност во еврозоната.

² Претходно, стапката на задолжителна резерва беше поврзана со нивото на стапката на расположливи депозити.

влијание на случувањата поврзани со војната во Украина³, што создава голема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз глобалната и домашната економија, пред сè на краток рок.

Најновите показатели од домашната економија упатуваат на макроекономска слика којашто главно е во согласност со априлските проекции, иако во одделни сегменти се забележуваат извесни отстапувања. Во согласност со објавените проценети податоци за БДП, во првиот квартал од 2023 година реалниот раст на БДП забрза и изнесува 2,1% на годишна основа (по растот од 0,6% во претходниот квартал), малку посилно во однос на забрзувањето на растот проектирано за овој квартал од априлскиот циклус проекции. Високофреквентните податоци за периодот април – мај 2023 година главно упатуваат на натамошен раст на економската активност во вториот квартал од годината, но поумерен. Така, и во овој период се бележи раст на индустриското производство, но истовремено кај прометот во вкупната трговија и градежништвото се забележува реален годишен пад, по нивниот раст во претходниот квартал, а кај прометот во угостителството падот забавува. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, во јуни 2023 година инфлацијата и натаму забавува, сведувајќи се на едноцифрена годишна стапка од 9,3% (11,3% во претходниот месец), во согласност со оцените за забавување на стапката на инфлација во рамките на априлскиот циклус проекции.** Забавувањето на годишната стапка на инфлација е условено од забавениот раст на цените кај сите три компоненти, при што најголемо влијание за ваквата динамика имаат прехранбената и енергетската компонента. Ревизиите во однос на очекуваните движења кај надворешните влезни претпоставки за проекцијата на инфлацијата се главно во надолна насока. Притоа, и понатаму е нагласена високата неизвесност во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, при неизвесни економски ефекти од војната во Украина, којашто не стивнува.

Анализата на показателите на адекватноста на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се во сигурната зона. Во однос на последните расположливи податоци од надворешниот сектор, трговскиот дефицит во периодот април – мај 2023 година е понизок од очекувањата за вториот квартал од годината според априлската проекција. Податоците за менувачкото работење за вториот квартал од 2023 година укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери коишто се повисоки од очекувањата за вториот квартал според априлската проекција.

Во однос на **движењата во монетарниот сектор**, вкупните **депозити** во јуни 2023 година се зголемија за 1,2% на месечна основа. Од секторски аспект, зголемувањето произлегува од позитивниот придонес на сите сектори, особено кај депозитите на домаќинствата, придружено со растот на депозитите на претпријатијата и депозитите од останатите сектори. Од валутен аспект, раст има кај депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари), при понизок позитивен придонес на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во јуни 2023 година се повисоки за 11,6%, при годишен раст од 7,6% проектиран за вториот квартал според априлската проекција. **Вкупните кредити** на приватниот сектор, во јуни 2023 година, забележаа месечен раст од 1,1%, при речиси подеднаков придонес на кредитите на претпријатијата и на домаќинствата. Според валутната структура, зголемувањето речиси подеднакво произлегува од растот на кредитите во домашна и во странска валута. На годишна основа, растот на вкупните кредити во јуни 2023 година изнесува 6,5%, при раст од 6,2% проектиран за вториот квартал од 2023 година според априлската проекција.

³ На 17 јули 2023 година, Русија го суспендира договорот за црноморската иницијатива за житни култури, со која беше овозможен извоз на житните култури од пристаништата во Украина, што потенцијално може да влијае врз глобалното снабдување со храна, следствено и врз цените.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот од јануари до јуни 2023 година е остварен дефицит од 23.595 милиони денари. Буџетскиот дефицит е финансиран преку задолжување на државата на странскиот и домашниот пазар, при истовремен раст на депозитите на државата кај Народната банка. Остварениот буџетски дефицит за периодот јануари – јуни 2023 година претставува 55,2% од планираниот дефицит во Буџетот за 2023 година.

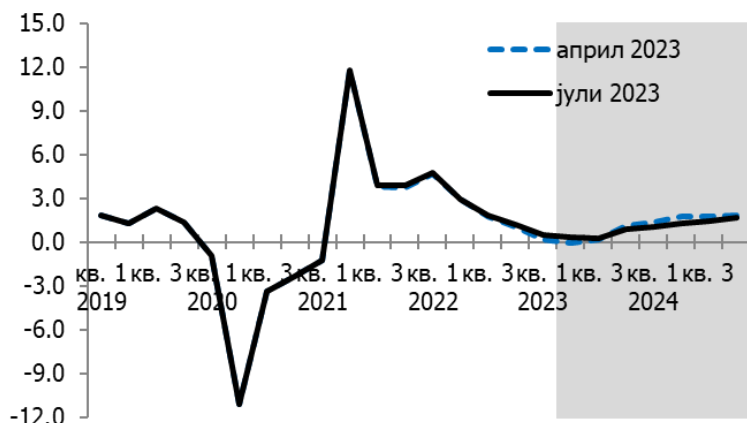
Последните расположливи податоци за клучните макроекономски показатели укажуваат дека остварувањата во сите релевантни сегменти се главно во согласност со очекувањата, но неопходна е натамошна претпазливост во водењето на политиките. Имено, во согласност со очекувањата, домашната инфлација и натаму забавува и во јуни 2023 година се сведе на едноцифрено ниво. Гледано по компоненти, најголем придонес за ваквата динамика има забавениот раст на цените на храната и енергијата, додека забавувањето кај базичната инфлација е поумерено и таа сè уште е на релативно високо ниво. Неизвесноста од идната динамика на цените на примарните производи на берзите сè уште постои поради војната во Украина и натаму претставува главен ризик за повторен раст на светските цени и на општата неизвесност. Во првиот квартал од 2023 година, економскиот раст забрза, но малку посилно од очекувањата според последните проекции. Достапните високофреквентни податоци, за вториот квартал од годината, главно упатуваат на натамошен раст на економската активност, но поумерен. Девизните резерви и натаму се на соодветното ниво, при поволни движења на девизниот пазар и натамошен висок прилив на девизи на менувачкиот пазар. Во монетарниот сектор, последните податоци и натаму упатуваат на забрзан раст кај депозитите, надминувајќи го очекуваниот раст, додека растот кај кредитите забавува, но е малку повисок во однос на априлската проекција за вториот квартал од годината.

Поволни придвижувања во валутната и рочната структура на депозитната база на финансиските институции во првата половина на 2023 година

Во првата половина од 2023 година депозитниот потенцијал расте, што претставува повољно поместување во монетарниот сектор, имајќи предвид дека е еден од главните извори на финансирање на банките. Имено, во периодот од јануари до јуни, депозитните текови изнесуваат 17.503 милиони денари, при намалување од 12.963 милиони денари во истиот период од 2022 година, како реакција на притисоците од силниот раст на цените на енергентите и зголемената неизвесност заради воениот конфликт во Украина. Анализата на секторската структура на депозитите покажува дека растот е резултат на двата сектора, но придонесот на депозитите на домаќинствата е поголем. Притоа, она што е од особена важност е повољната насока на промените во валутната и рочната структура на депозитите. Имено, 71% од растот остварен во првата половина од оваа година произлегува од денарските депозити (со вклучени депозитни пари), при помал раст и на девизните депозити. Покрај ова, рочната структура покажува дека 62% од новите депозитни текови се долгорочни депозити, и тоа во најголем обем се застапени депозитите над две години. Остварувањата ги одразуваат ефектите од мерките преземени од страна на Народната банка и стабилизираниите очекувања на економските субјекти.

Секлтирани макроекономски показатели ^{/1}							2022																2023									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	јан.	фев.	мар.	Кв.1	апр.	мај	јуни	Кв.2	јул.	авг.	септ.	Кв.3	окт.	ное.	дек.	Кв.4	2022	јан.	фев.	март	Кв.1					
I. Реален сектор индикатори																																
Бруто домашен производ (годишна реален раст) ^{/2}	2.8	1.1	2.9	3.9	-4.7	3.9				2.2				4.0				2.0				0.6	2.1				2.1					
Индустриско производство ^{/3}																																
стапка на промена (годишна)	3.4	0.2	5.4	3.7	-9.5	1.4	0.7	6.2	3.2	3.4	-3.8	8.6	-0.2	1.3	-5.0	0.2	-0.5	-1.8	-5.2	-3.7	-1.3	-3.4	-0.2	-2.3	1.0	1.2	0.1	-1.6	6.1			
кумулативна просечна стапка	3.4	0.2	5.4	3.7	-9.5	1.4	0.7	3.6	3.4	3.5	1.5	2.9	2.3	2.3	1.2	0.1	0.9	0.9	0.3	-0.1	-0.2	-0.2	-0.2	-2.3	-0.5	0.1	0.1	-0.3	1.0			
Инфлација ^{/4}																																
ЦПИ Инфлација (годишна) ^{/5}	-0.2	2.4	0.9	0.4	2.3	4.9	6.7	7.6	8.8	7.7	10.5	11.9	14.5	12.3	16.0	16.8	18.7	17.2	19.8	19.5	18.7	19.3	18.7	17.1	16.7	14.7	16.1	13.0	11.3	9.3	11.2	
ЦПИ Инфлација (кумулативна просечна)	-0.2	1.4	1.5	0.8	1.2	3.2	6.7	7.1	7.7	7.7	8.4	9.1	10.0	10.0	10.9	11.6	12.4	12.4	13.2	13.8	14.2	14.2	14.2	17.1	16.9	16.1	16.1	15.3	14.5	13.6		
Базична инфлација (кумулативна просечна)	1.3	2.3	1.5	0.5	0.9	2.4	2.6	3.3	3.8	3.8	4.3	4.8	5.2	5.2	5.5	5.8	6.2	6.2	6.5	6.8	7.1	7.1	7.1	10.8	10.6	10.2	10.2	10.2	9.9	9.6	9.6	
Базична инфлација (годишна) ^{/5}	1.0	2.8	1.4	-0.3	1.9	2.9	2.6	3.9	4.9	3.8	5.8	6.6	7.3	6.6	7.3	8.1	8.9	8.1	9.2	9.8	10.8	9.9	10.8	10.8	10.4	9.5	10.2	10.1	8.9	8.2	9.1	
Работна сила																																
Стапка на невработеност ^{/11}	23.7	22.4	20.7	17.3	16.4	15.7				14.7				14.5				14.3				14.0	14.4				13.3					
II. Фискален сектор индикатори (Централен Буџет и Буџети на фондови)																																
Вкупни буџетски приходи	169,356	179,673	188,505	203,822	189,554	218,021	16,761	18,844	21,501	57,106	21,745	16,890	20,572	59,207	21,225	19,308	21,739	62,272	21,838	18,958	23,704	64,500	243,085	19,278	18,757	28,005	66,040	21,211	22,349	21,652	65,212	
Вкупни буџетски расходи	185,407	196,561	200,071	217,445	243,421	256,906	20,220	22,241	21,316	63,777	19,753	20,647	22,483	62,883	21,051	20,264	26,694	68,009	22,108	26,456	35,363	83,927	278,596	20,690	23,008	25,857	69,555	30,186	24,888	30,217	85,291	
Буџетско салдо (готовинска основа)	-16,051	-16,888	-11,566	-13,623	-53,867	-38,885	-3,459	-3,397	185	-6,671	1,992	-3,757	-1,911	-3,676	174	-956	-4,955	-5,737	-220	-7,498	-11,659	-19,427	-35,511	-1,412	-4,252	2,148	-3,516	-8,975	-2,539	-8,565		
Буџетско салдо (% од БДП) ^{/1}	-2.7	-2.7	-1.8	-2.0	-8.0	-5.4	-0.4	-0.4	0.0	-0.8	0.3	-0.5	-0.2	-0.5	0.0	-0.1	-0.6	-0.7	0.0	-0.9	-1.5	-2.4	-4.5	-0.2	-0.5	0.2	-0.4	-1.0	-0.3	-1.0	-2.3	
III. Финансиски индикатори ^{/6}																																
Парична маса (М4), годишна стапка на раст	6.2	5.1	11.8	9.3	6.9	7.0	6.5	5.3	2.8	2.8	3.0	1.8	1.4	1.4	1.9	1.3	2.9	2.9	3.5	4.6	5.1	5.1	5.1	4.5	5.7	6.9	6.9	8.6	10.5	11.4	11.4	
Вкупни кредити, годишна стапка на раст	-0.1	5.4	7.3	6.0	4.7	8.3	8.4	8.9	9.8	9.8	10.0	9.9	10.0	10.0	9.7	9.7	9.9	9.9	10.1	9.6	9.4	9.4	9.4	8.5	7.7	6.6	6.6	6.3	6.5	6.5	6.5	
Вкупни кредити на население	7.0	9.2	10.3	10.5	8.0	7.8	7.8	7.8	7.9	7.9	7.8	8.0	7.7	7.7	7.6	7.7	7.6	7.6	7.5	7.5	7.3	7.3	7.3	7.4	7.2	6.8	6.8	6.7	6.5	6.4	6.4	
Вкупни кредити на претпријатија	-5.3	2.3	4.5	1.9	1.1	8.7	9.0	10.0	11.9	11.9	12.3	11.9	12.4	12.4	12.1	11.9	12.6	12.6	12.9	12.1	11.5	11.5	11.5	9.7	8.2	6.2	6.2	5.9	6.5	6.5	6.5	
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст ^{/7}	6.1	5.0	12.1	9.0	5.7	7.5	7.2	5.8	3.2	3.2	3.4	2.1	1.5	1.5	2.0	1.4	3.2	3.2	4.1	4.9	4.9	4.9	4.9	4.5	5.9	6.9	6.9	8.7	10.7	11.6	11.6	
Вкупни депозити на население	2.5	6.1	9.5	7.9	4.6	7.1	6.8	6.0	3.9	3.9	4.6	4.5	5.2	5.2	5.2	4.6	5.3	5.3	5.6	5.3	5.8	5.8	5.8	5.9	6.3	6.4	8.4	8.3	8.7	8.8	8.8	
Вкупни депозити на претпријатија	13.4	2.1	9.5	14.6	10.1	11.6	11.5	8.3	3.9	3.9	1.7	-1.6	-4.8	-4.8	-2.9	-3.8	0.4	0.4	1.5	4.3	3.7	3.7	3.7	2.6	5.7	5.9	5.9	12.0	17.8	19.7	19.7	
Каматни стапки ^{/8}																																
Каматна стапка на БЗ (кврд) на месец/квартал/година)	3.75	3.25	2.50	2.25	1.50	1.25	1.25	1.25	1.25	1.25	1.50	1.75	2.00	2.00	2.50	2.50	3.00	3.00	3.50	4.25	4.75	4.75	4.75	4.75	5.25	5.50	5.50	5.50	5.50	5.75	6.00	6.00
Активни каматни стапки																																
денарски	7.0	6.6	6.1	5.6	5.2	4.9	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.7	4.7	4.7	4.7	4.7	4.7	4.7	4.7	4.6	5.1	5.1	5.2	5.1	5.2	5.2		
девизни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	5.7	5.3	4.9	4.6	4.3	4.1	4.0	4.0	4.0	4.0	3.9	3.9	3.9	3.9	4.0	4.0	4.0	4.0	4.1	4.1	4.1	4.1	4.0	4.9	4.9	4.9	4.9	4.9	4.9	4.9		
Пасивни каматни стапки																																
денарски	2.5	2.2	2.0	1.9	1.5	1.2	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.1	1.0	1.1	1.2	1.3	1.2	1.1	1.3	1.4	1.5	1.4	1.6	1.6	1.6		
девизни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	1.0	0.9	0.8	0.8	0.6	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.5	0.6	0.5	0.4	0.6	0.7	0.8	0.7	0.9	0.9	0.9		
IV. Надворешен сектор индикатори																																
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)	-252.5	-78.3	22.38	-334.7	-318.0	-366.4	-2.6	-254.5	-131.7	-388.8	-165.3	-68.3	-0.4	-234.0	76.6	53.9	-33.9	96.6	-55.1	-30.1	-161.0	-246.2	-772.4	-5.3	25.8	102.0	0.9	122.5				
Биланс на тековна сметка (% од БДП) ^{/9}	-2.6	-0.8	0.21	-3.0	-2.9	-3.1	-0.2	-2.0	-1.0	-3.0	-1.3	-0.5	0.0	-1.8	0.6	0.4	-0.4	0.7	-0.4	-0.2	-1.2	-1.9	-6.0	0.0	0.2	0.7	0.9					
Трговски биланс (во милиони ЕУР) ^{/9}	-1,786.2	-1,816.2	-1,811.4	-2,007.7	-1,816.2	-2,715.7	-262.7	-312.3	-324.8	-899.8	-404.6	-315.8	-259.6	-980.0	-269.4	-350.8	-344.3	-964.5	-333.9	-283.8	-363.6	-981.3	-3,825.6	-228.1	-196.1	-209.4	-633.6	-195.5	-214.2			
Трговски биланс (% од БДП)	-18.0	-18.1	-16.9	-17.8	-16.7	-23.2	-2.0	-2.4	-2.5	-7.0	-3.1	-2.4	-2.0	-7.6	-2.1	-2.7	-2.7	-7.5	-2.6	-2.2	-2.8	-7.6	-29.7	-1.6	-1.4	-1.5	-4.5	-1.4	-1.5			
Увоз (во милиони ЕУР)	-6,176.5	-6,834.9	-7,676.3	-8,441.0	-7,594.5	-9,638.3	-808.8	-982.7	-1,047.7	-283.9	-1,087.3	-1,050.0	-1,009.9	-318.2	-939.0	-980.4	-1,104.9	-3024.3	-1,108.6	-1,001.2	-1,013.8	-3123.6	-12,125.2	-849.4	-915.0	-995.2	-2759.6	-857.2	-984.1			
Извоз (во милиони ЕУР)	4,390.3	5,018.7	5872.4	6433.3	5,777.9	6,922.6	546.0	670.3	722.9	1,939.3	682.7	734.2	741.3	2158.2	669.5	629.6	760.6	2059.8	774.7	714.4	650.2	2142.3	8,299.6	621.4	718.9	785.8	2126.1	661.7	769.9			
стапка на раст на извозот (годишна)	5.3	10.7	10.7	10.7	10.7	10.7	29.7	31.6	27.7	22.0	39.3	23.9	19.7	16.6	21.6	21.6	52.3	29.5	32.4	14.0	7.4	15.5	25.9	14.0	14.0	14.0	25.9	-5.0	-21.2	-6.3		
стапка на раст на извозот (годишна)	7.4	14.3	17.0	9.6	10.0	19.8	3.6	23.0	22.8	16.7	10.7	34.2	27.0	23.5	14.0	11.2	34.8	19.9	31.6	16.8	9.7	19.3	19.9	13.8	7.2	8.7	9.6	9.6	9.6	9.6		
Странски директни инвестиции (во милиони ЕУР)	316.9	179.9	603.7	363.3	154.7	387.5	50.1	8.7	52.9	111.7	71.7	61.5	4.5	137.7	90.3	85.5	6.0	181.8	73.3	87.2	78.5	239.0	670.2	-10.0	-49.9	-53.8	-113.7					
Надворешен долг																																
Бруто надворешен долг (во милиони ЕУР)	7,216.6	7,372.5	7,843.7	8,154.4	8,536.1	9,576.6				9,980.9				10,361.9				11,096.6				10855.8	10,855.8				11,079.8					
јавен сектор	3,445.3	3,461.8	3,756.2	3,836.6	4,301.5	4,802.0				4,589.7				4,883.6				5,344.0				5,205.5	5,395.3				5,395.3					
јавен сектор/БДП (во %)	35.7	34.5	35.1	34.2	40.4	40.9				35.6				37.9				41.4				40.4	40.4				40.4					
приватен сектор	3,771.2	3,910.7	4,087.5	4,317.8	4,234.6	4,774.6				5,391.2				5,478.3				5,752.6				5,650.3	5,650.3				5,684.5					
Бруто надворешен долг/БДП (во %)	74.7	73.4	73.3	72.7	80.3	81.6				77.4				80.3				86.0				84.2	84.2				78.1				</	

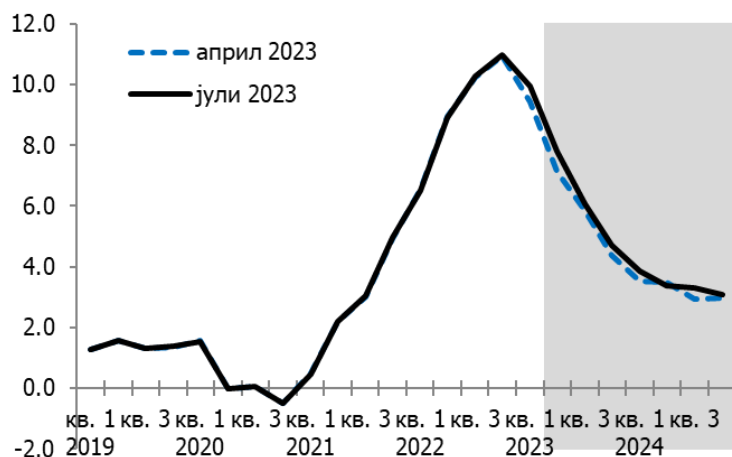
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Најновите оценки за **странската ефективна побарувачка** се ревидирани малку нагоре за 2023 година, а надолу за 2024 година. Имено, сега се очекува дека странската ефективна побарувачка ќе забележи раст од 0,5% (0,3% во април) во 2023 година, додека во 2024 година растот ќе изнесува 1,4% (1,7% во април). Ревизијата за 2023 година во најголема мера е резултат на оцените за повисок раст на Грција и Бугарија, додека ревизијата за 2024 година ги одразува главно очекувањата за понизок раст на германската економија⁴ од претходно очекуваниот во април.

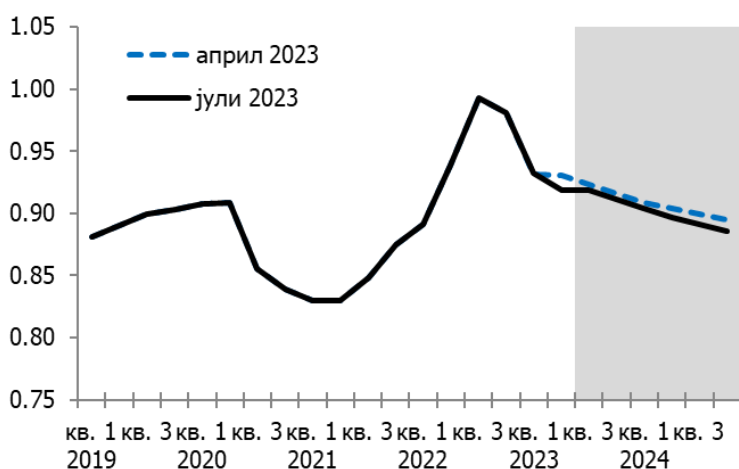
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на **странската ефективна инфлација**, проекцијата за 2023 година е ревидирана во нагорна насока, а за 2024 година е речиси непроменета. Така, тековните проекции упатуваат дека странската ефективна инфлација ќе забележи раст од 7,3% и 3,4% во 2023 и 2024 година, соодветно (6,9% и 3,3% во април). Корекциите за 2023 година се резултат на очекувањата за повисока инфлација кај повеќе наши увозни партнери, при што најголем придонес имаат Србија и Полска.

Курс евро/САД-долар

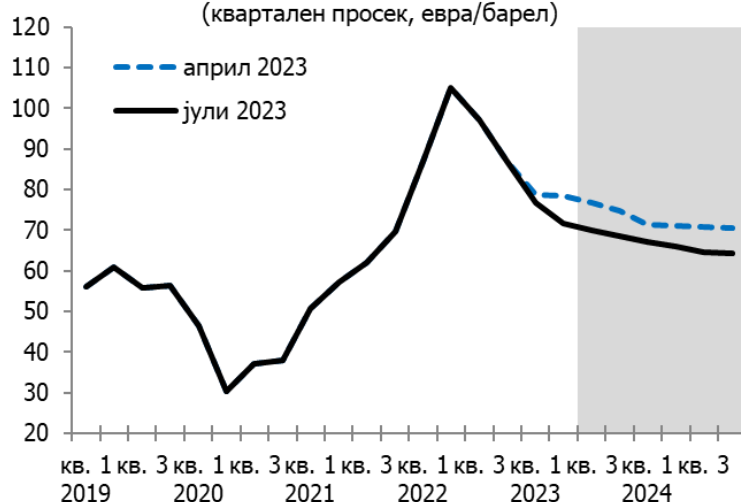
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај **девизниот курс евро/САД-долар**, најновите оценки упатуваат на поголема депрецијација на САД-доларот во однос на еврото во 2023 и 2024 година од претходно очекуваната во април. Ваквите придвижувања во најголем дел се одраз на послабите остварувања од претходно очекуваните на пазарот на труд во САД, како и на очекувањата на инвеститорите дека во наредниот период монетарната политика на ФЕД ќе биде помалку затегната отколку таа на ЕЦБ.

⁴ Проектиран пад на Германија од 0,1% во 2023 година и раст од 1% во 2024 година, соодветно, наспроти -0,1% и 1,4% во април.

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

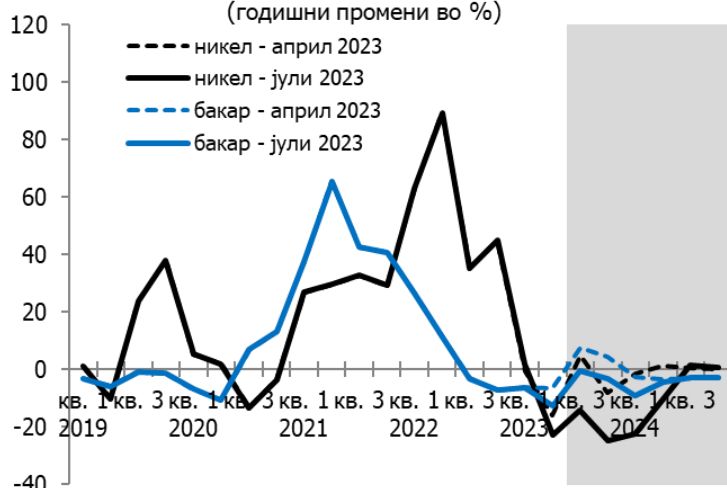

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Кај **цената на нафтата**⁵ изразена во евра, ревизиите се надолни за целиот период на проекции, при што сега се очекува поголем пад, особено во 2023 година, од претходно проектираниот во април. Надолната корекција во најголема мера е резултат на загриженоста на инвеститорите за помала побарувачка на нафта поради индикациите за забавување на економската активност во САД и Кина.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Кај **цените на металите** ревизиите се надолни за целиот период на проекциите. Имено, најновите оценки упатуваат на поголем пад на цените на никелот и бакарот во 2023 и 2024 година во однос на проектираниот во април. Ваквите придвижувања кај никелот во најголем дел се резултат на зголеменото ниво на производство на никел (главно од Кина и Индонезија), додека кај бакарот тоа е одраз на очекувањата за помала побарувачка на бакар поради индикациите за послаба економска активност во Кина.

⁵ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

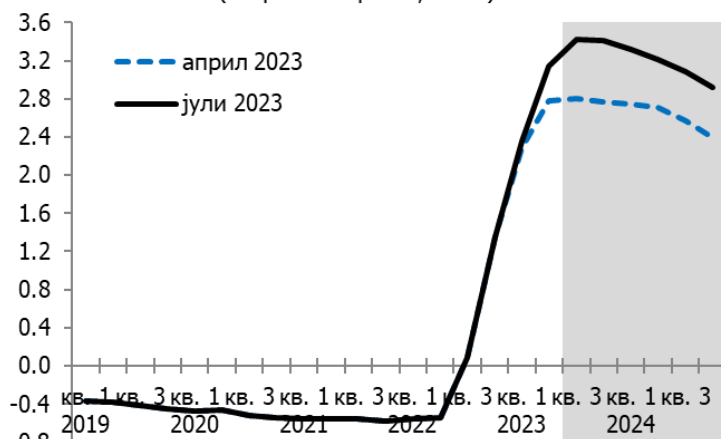
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Цените на **пченицата** изразени во евра за 2023 и 2024 година се ревидирани нагоре, при што сега се очекува малку помал пад во 2023 година и малку поголем раст во 2024 во однос на априлските проекции. Ваквите придвижувања кај цената на пченицата се резултат на загриженоста за послаба понуда од претходно очекуваната поради лошите временски услови во дел од земјите производителки. Од друга страна, кај цената на **пченката** ревизиите се надолни, при што сега се очекува посилен пад во двете години на проекција, особено во 2023 година. Надолната корекција кај цената на пченката во најголема мера е резултат на зголемените глобални залихи, пред сè во САД и на зголеменото производство во Јужна Америка.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

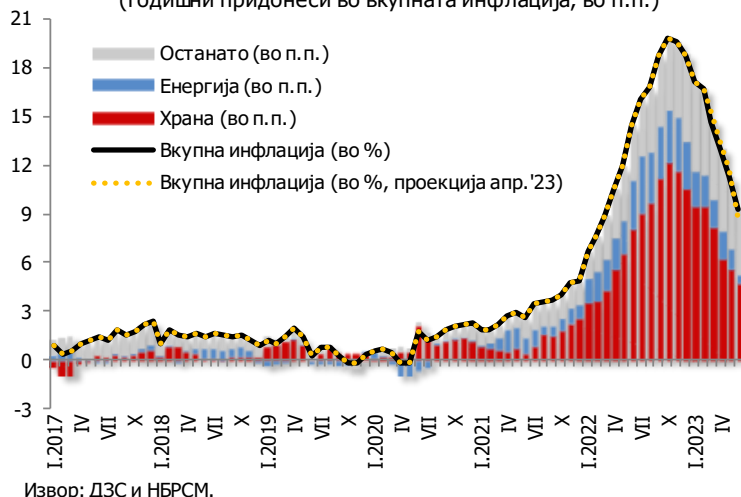

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај **едномесечниот ЕУРИБОР**, ревизиите се нагорни за целиот период на проекциите, при што во моментот се очекува дека тој во просек ќе изнесува 3,08% и 3,13% во 2023 и 2024 година, соодветно (2,66% и 2,60% во април, соодветно). Ваквите движења се во согласност со очекувањата за понатамошно затегнување на монетарната политика од страна на ЕЦБ.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Во јуни 2023 година, домашните потрошувачки цени се зголемија за **1,0% на месечна основа** (0,4% во мај), што се должи на повисоките цени на храната и на базичната инфлација, додека цените на енергентите се речиси непроменети. **Цените на храната** пораснаа за 1,5%, што во голема мера е резултат на зголемувањето на цените на овошјето и зеленчукот, главно поради сезонски ефекти. Цените во категоријата „леб и жито“ и на млечните производи, по падот во изминатите месеци, во јуни се зголемија умерено, во услови кога заврши примената на мерките за замрзнување на цените на одредени категории на основни прехранбени производи⁶, а при надолно придвижување на цените на житарките и млечните производи на меѓународниот пазар. Трендот на намалување на цените на маслата продолжи и во јуни, но послабо, при главно надолно движење на цената на светските берзи.

Базичната инфлација во јуни забележа раст од 0,7% на месечна основа, што главно се должи на зголемените цени на воздушниот транспорт, делумно под влијание на сезонски фактори. **Цените на енергијата** се речиси непроменети во јуни (0,1%), по падот во изминатите два месеца, така што месечниот раст на цените на нафтените деривати е во голема мера неутрализиран од намалените цени на огревното дрво.

Стапката на инфлација во јуни и натаму бележи забавен раст на годишна основа, сведувајќи се на едноцифрено ниво од 9,3% (11,3% во мај), во услови на забавен раст на цените кај сите три главни компоненти. Во рамките на прехранбената компонента, растот на цените и натаму произлегува од повисоките цени на месото, по што следуваат цените во категориите „млеко, сирење и јајца“, „леб и жита“ и на зеленчукот. Во однос на енергентите, најголемиот дел од растот на цените е преносен ефект од зголемувањето во јули претходната година,

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

⁶ На 28 февруари 2023 година, Владата на РСМ донесе одлука за замрзнување на цената на лебот во периодот од 1 март до 31 мај 2023 година ([врска](#)). На 10 март беше донесена одлука за намалување, односно замрзнување на цените на дел од тестенините и дел од млечните производи во периодот од 16 март до 31 мај 2023 година, придружено со одлука за укинување на царината на тестенините за периодот од 13 март до 31 мај 2023 година ([врска](#)). Исто така, Владата, на 3 април донесе одлука ([врска](#)), а на 11 април измена на одлуката ([врска](#)) за утврдување на највисоките цени на дел од овошјето и зеленчукот во трговијата на мало, мерка којашто првично важеше до 30 април, а потоа се одлучи мерката да се применува до 31 мај 2023 година ([врска](#)). Покрај ова, на 25 април, Владата донесе одлука да се продолжи со примената на веќе утврдените највисоки трговски маржи во трговијата на големо и трговијата на мало за определени прехранбени производи до 30 јуни 2023 година ([врска](#)).

Инфлација и цени на храната и енергијата
(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

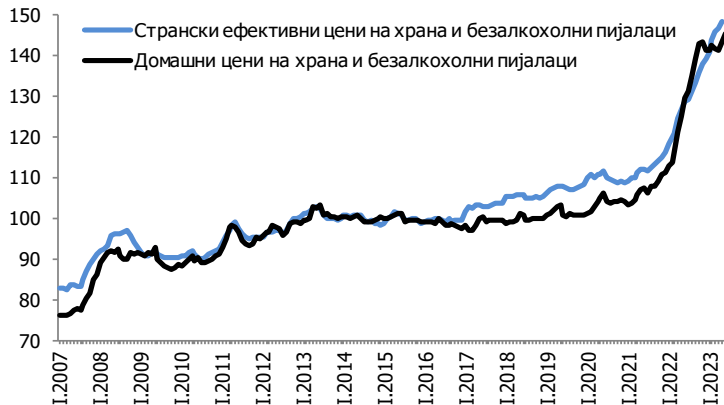
надополнет со умереното зголемување на регулираната цена на електричната енергија за домаќинствата во јануари оваа година⁷. Овој ефект во значителен дел беше неутрализиран со годишниот пад на цените на нафтените деривати.

Забавувањето на базичната инфлација продолжи во јуни, сведувајќи се на 8,2% на годишна основа (8,9% во претходниот месец). Највисок придонес и натаму имаат цените на угостителските услуги, надополнет од цените на производите за редовно чистење и одржување на домаќинствата и за лична хигиена, безалкохолните пијалаци, тутунот и облеката.

Годишната стапка на инфлација во јуни е во согласност со оцените за забавување на стапката на инфлација во рамките на априлскиот циклус проекции.

Во однос на очекуваните движења на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, тие се главно во надолна насока. Имено, направена е надолна ревизија на цените на нафтата и на цените на храната, во просек (поголема надолна ревизија на пченката, при умерено нагорна ревизија на пченицата), а кај проекцијата на странската ефективна инфлација има мала нагорна промена. Притоа, и понатаму е нагласена високата неизвесност во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, при неизвесни економски ефекти од војната во Украина, којашто не стивнува.

Странски ефективни* и домашни цени на храна и безалкохолни пијалаци (индекси, 2015=100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија во доменот на увозот на храна.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Во мај 2023 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата

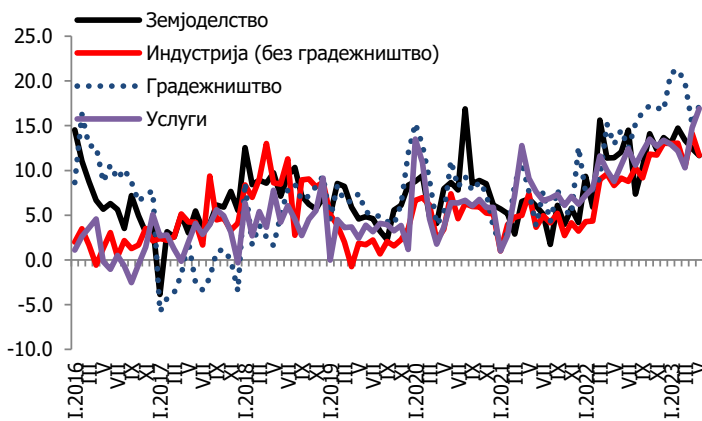
⁷ Во согласност со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика (РКЕ), во јануари 2023 година се направени следниве промени кај цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач, и тоа: цената во првиот и вториот блок е намалена за 4,11% и 2,95% соодветно, додека кај цената во третиот и четвртиот блок има нагорна корекција од 0,85% и 7,65% соодветно ([соопштение](#)), а цената на ниската тарифа е зголемена на 1,3183 ден/kWh од 0,6193 ден/kWh претходно ([цени](#)). Покрај ова, од јануари 2023 година даночната стапка за прометот на електричната енергија кон домаќинствата изнесува 10%, наместо 5% колку што изнесуваше во изминатите година и пол. Во јули претходната година, кога беше воведен моделот со четири блок-тарифи, цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач беше зголемена во просек за 9,9% (ниската тарифа за 8,8%, а високата тарифа за 10,4% во просек).

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

изнесуваше 16,1% (14,6% во претходниот месец). Годишниот раст на платите го отсликува покачувањето на платите на функционерите од април 2023 година за 78%, како и преносниот ефект од зголемувањето на минималната плата за 12,6% во март 2023 година⁸, зголемувањето на дел од платите во јавниот сектор⁹ во септември 2022 година и зголемувањето на платите на здравствените работници¹⁰ од мај 2023 година. Растот на платите и натаму е широко дисперзиран и е забележан кај сите дејности, а највисок е кај „административните и помошните дејности“, „стручните, научните и техничките дејности“, „финансиските дејности“, „другите услужни дејности“, „образованието“, „јавната управа“, „информациите и комуникациите“, „градежништвото“, како и кај „дејностите на здравствена и социјална заштита“.

При забрзан и повисок номинален годишен раст на платите во споредба со забавениот раст на трошоците на живот, **реалната нето-плата во мај забележа раст од 4,4% на годишна основа.**

Остварената номинална и реална годишна промена на платите во периодот април – мај 2023 година (од 15,4% и 2,9%, соодветно) главно соодветствува со стапките коишто беа очекувани за вториот квартал во рамките на априлската проекција.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката коишто се расположливи за вториот квартал од 2023 година главно упатуваат на натамошен раст на економската активност во вториот квартал од годината, но веројатно побавен. Кога станува збор за

⁸ Во согласност со последните законски измени и дополнувања за растот на минималната плата („Службен весник на РСМ“ бр. 58/23) од март 2023 година беше извршено зголемување на минималната нето-плата за 2.175 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од март 2023 година до февруари 2024 година изнесува 29.739 денари (претходно 26.422 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 20.175 денари (претходно 18.000 денари). Ова зголемување се пресметува во согласност со минатогодишната методологија, со која минималната плата ќе се усогласува, а се пресметува во согласност со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ и индексот на трошоците на живот – 50% од порастот од секој показател, соодветно. Покрај тоа, дефинирано е дека минималната плата не може да биде пониска од 57% од висината на просечно исплатената нето-плата во РСМ за претходната година.

⁹ Во согласност со ребалансот на Буџетот, кај септемвриската плата има покачување од 15% за вработените во правосудството, средното и основното образование и детската грижа, раст на платите од 7% за вработените во високото образование и раст на платите од 5% за вработените во МВР и во здравството.

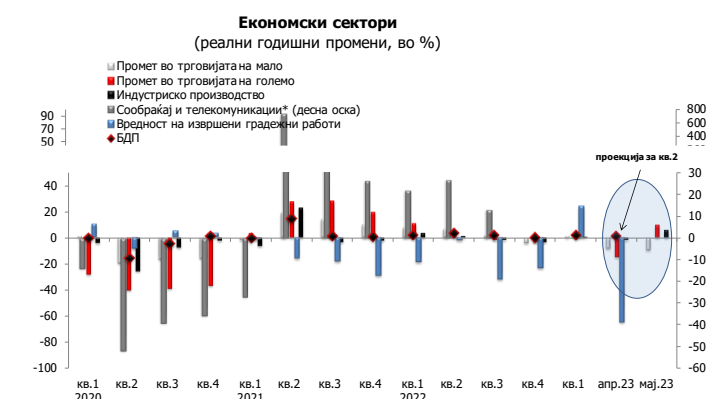
¹⁰ <https://vlada.mk/node/33235>

согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹¹, резултатите од анкетните истражувања за вториот квартал од годината упатуваат на малку поповолни согледувања во однос на претходниот квартал, а исто така тие се поповолни и во однос на истиот период од минатата година, што главно упатува на натамошен раст на економијата. Поповолните согледувања во еден дел може да се поврзат со забавувањето на домашната стапка на инфлација, намалувањето на светските цени на производите, како и стабилизирањето на состојбата на пазарот на енергија.

Во периодот април – мај 2023 година, **прометот во вкупната трговија** бележи реален годишен пад, наспроти растот во претходниот квартал, при пад кај трговијата на мало и трговијата на големо, додека трговијата со моторни возила бележи раст.

Во периодот април – мај 2023 година **индустриското производство** забележа реален годишен раст од 2,3%, по минималниот раст во претходниот квартал. Растот на индустријата е резултат на позитивниот придонес на енергетскиот сектор и преработувачката индустрија, додека рударството има мал негативен придонес. Во рамките на преработувачката индустрија, најголем позитивен придонес се забележува кај производството на машини и уреди, а позначителен позитивен придонес има и производството на основни фармацевтски производи и фармацевтски препарати. Од друга страна, најголем негативен придонес се забележува кај дел од традиционалните дејности, како што се производството на метали и производството на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема.

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ														
	2020				2021				2022			2023		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	апр. мај
	реални годишни промени во %													
Бруто домашен производ	-0.3	-15.4	-4.3	1.3	0.1	14.5	1.4	1.2	2.2	4.0	2.0	0.6	2.1	- -
Индустриско производство	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.3	-3.5	-2.3	3.4	1.3	-1.8	-3.4	0.1	-1.6 6.1
Извршени градежни работи	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-10.8	-17.5	-11.1	-1.2	-19.2	-14.0	14.7	-38.7 -
Вискограбда	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	-20.2	-20.9	-26.0	15.2	-8.8	6.7	15.6	-45.9 -
Нискограбда	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-3.5	-15.2	5.1	-11.3	-25.9	-26.9	13.9	-31.9 -
Промет во трговијата - Вкупно*	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	16.9	10.4	9.7	4.0	0.4	-2.7	3.7	-11.2 1.4
Промет во трговијата на мало*	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	28.3	13.9	10.0	7.6	6.7	1.9	-3.7	1.4	-8.1 -8.8
Промет во трговијата на големо*	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	28.4	19.6	11.0	2.4	-1.3	-3.0	3.8	-14.8 9.7

Промет во трговијата на големо -27.8 -40.1 -38.7 -30.3 3.7 27.9 28.4 19.6 11.0 2.4 -1.3 -3.0 3.8 -14.8

Исто така, кај **угостителството** во април се забележуваат високи годишни стапки на раст кај вкупниот број туристи и ноќевањата, но значително послабно во однос на растот во претходниот квартал, додека падот кај вкупниот реален промет забавува.

¹¹ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

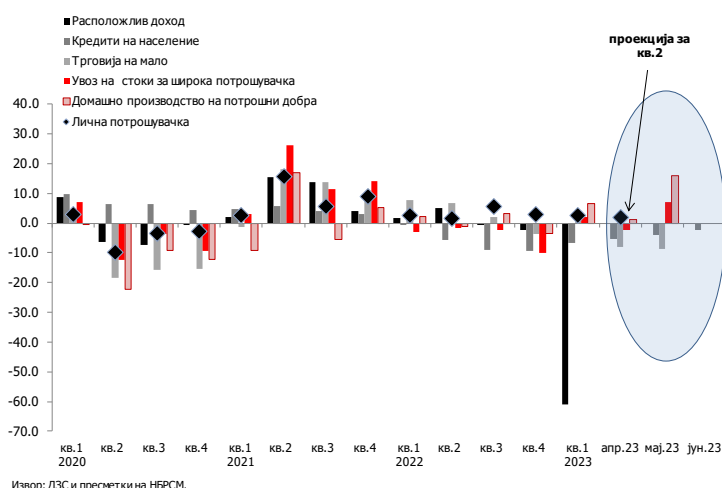
Индикатори за угостителството
(реални годишни промени)

Од друга страна, во април **вредноста на извршените градежни работи** на годишна основа бележи висок пад, наспроти растот во претходниот квартал, во услови на пад и кај високоградбата, но и кај нискоградбата.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** исто така главно упатуваат на натамошен раст во вториот квартал на 2023 година, но главно побавен. Ризиците за растот и натаму се главно надолни, под влијание на продолжените неповолни ефекти од војната во Украина, како и при изразена променливост и неизвесност на надворешните економски и финансиски услови.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Расположливите податоци за движењата кај **личната потрошувачка**¹² во вториот квартал главно упатуваат на забавување на нејзиниот раст и во текот на овој квартал од годината. Имено, кога станува збор за изворите на финансирање на личната потрошувачка за вториот квартал од 2023 година, реален годишен раст бележат дел од компонентите на расположливиот доход (платите и пензиите), додека кај кредитите на населението е забележан реален годишен пад (поблаг во однос на падот во претходниот квартал). Краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка се движат во различни насоки, па така, во текот на вториот квартал кај домашното производство на потрошни добра и увозот на стоки за широка потрошувачка се забележува раст, додека трговијата на мало и бруто-приходите од ДДВ бележат релативно висок пад. Што се однесува до показателот за довербата на потрошувачите¹³, тој упатува на поповолни согледувања во вториот квартал

¹² Податоците за платите се заклучно со мај 2023 година, додека, пак, податоците за кредитите на населението, пензиите и бруто-приходите од ДДВ се заклучно со јуни, додека трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка се однесуваат на периодот април – мај 2023 година.

¹³ Во согласност со анкетите на Европската комисија.

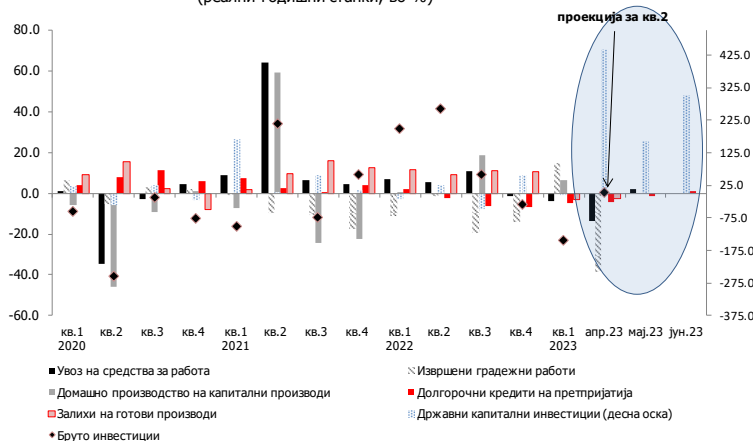
од 2023 година во однос на претходниот квартал, како и во однос на истиот период од претходната година.

Во однос на високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите**¹⁴, во вториот квартал од 2023 година се забележува раст кај вкупното индустриско производство, домашното производство на капитални производи и значително висок раст кај државните капитални инвестиции (поврзано со авансни плаќања за инфраструктурните проекти), додека кај долгорочните кредити на претпријатијата, увозот на средства за работа и данокот на добивка се забележува пад. Во април, висок реален пад бележи градежниот сектор, а релативно мал пад се забележува и кај залихите на готови производи. Што се однесува до показателите на доверба кај индустријата и градежништвото за вториот квартал од 2023 година, тие упатуваат на малку понеповолни движења кај индустријата, но поповолни кај градежништвото, во однос на претходниот квартал. Во споредба со истиот период од претходната година, тие се поповолни кај индустријата, а понеповолни кај градежништвото.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот април – мај 2023 година упатуваат на потенцијално стеснување на дефицитот во вториот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при мал номинален раст на извозот и релативно висок номинален пад на увозот.

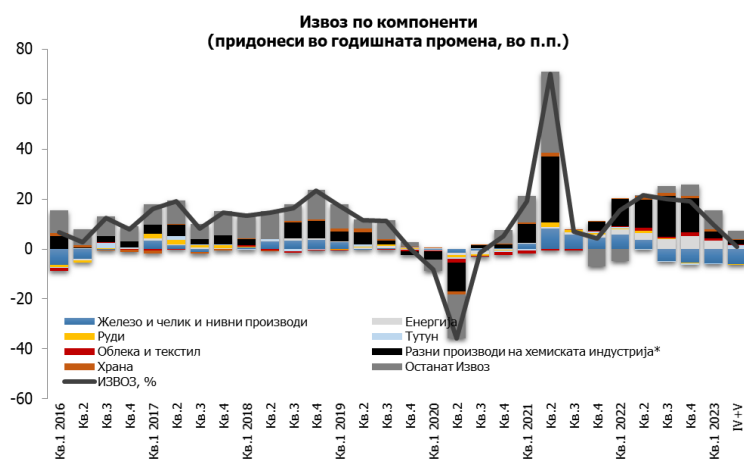
Буџетските остварувања во согласност со фискалните податоци за вториот квартал од 2023 година упатуваат на реален годишен раст на **јавната потрошувачка**, во услови на раст кај речиси сите главни категории.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

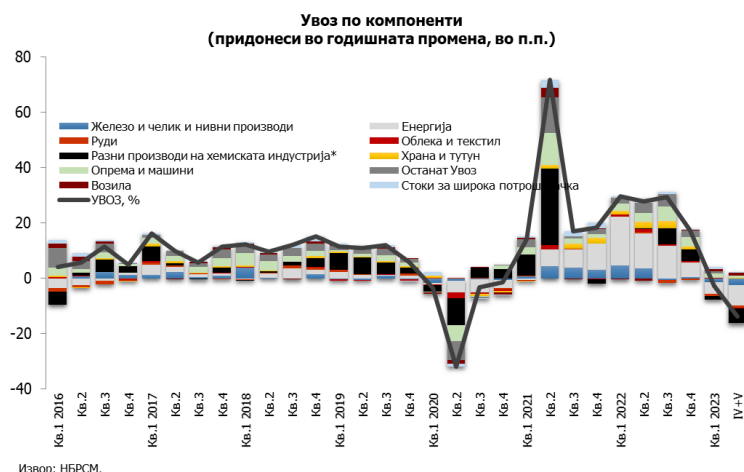
¹⁴ Податоците за извршените градежни работи и залихи на готови производи се заклучно со април 2023 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата и државните капитални инвестиции се заклучно со јуни 2023 година, додека индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот април – мај 2023 година.

Во периодот април – мај 2023 година, е забележано натамошно значително стеснување на дефицитот во размената на стоки со странство, за 43,1% на годишна основа, предизвикано од понискиот увоз на стоки, при мал раст на извозот на стоки. Притоа, вкупната надворешнотрговска размена е пониска за 7,9% во однос на истиот период од претходната година.

Извозот на стоки во април – мај 2023 година се зголеми за 1% на годишна основа, што се должи на повисокиот останат извоз, вклучително и извозот на компоненти за автомобилската индустрија на компаниите во странска сопственост, како и на зголемениот извоз на тутун. Ваквите остварувања во голема мера се неутрализирали од значително намалениот извоз на железо и челик.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата кај извозот во април и мај 2023 година се малку пониски од очекувањата за вториот квартал од годината. Поголеми надолни отстапувања се забележуваат кај извозот на железо и челик, како и кај останатиот извоз, вклучително и извозот на компаниите во странска сопственост од автомобилската индустрија. Извозот на енергија, тутун и руди бележи нагорно отстапување, додека движењата кај останатите извозни категории се главно во рамките на очекувањата според априлската проекција.

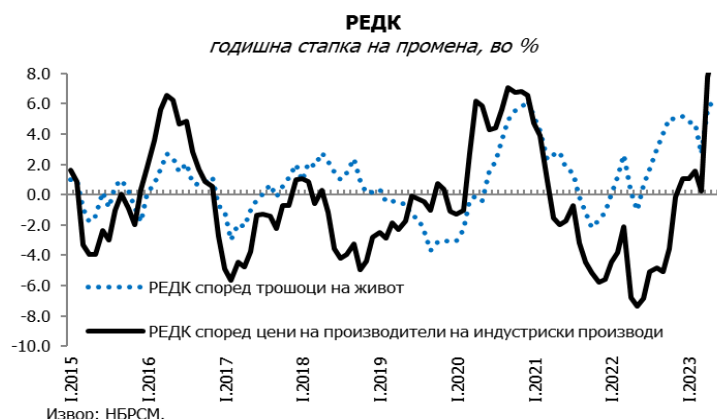
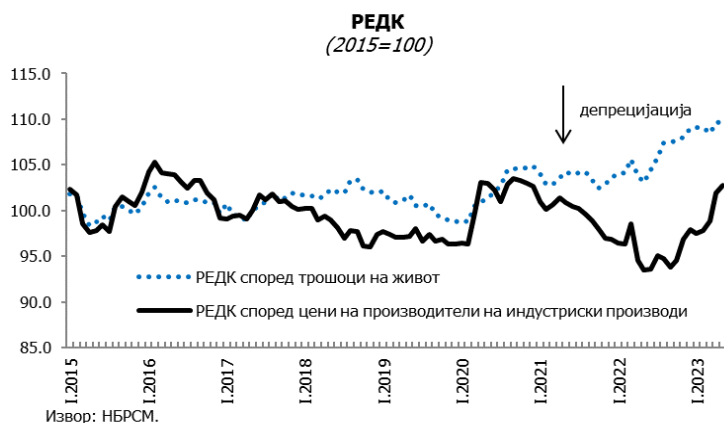

Увозот на стоки во април – мај 2023 година забележа пад од 13,8% на годишна основа. Најголем придонес за ваквите остварувања има намалениот увоз на енергенти, пред сè на електричната енергија, во услови на значителен пад на увозните цени при истовремено намален количински увоз. Позначителен придонес имаше и понискиот сировински увоз на дел од компаниите во странска сопственост поврзани со автомобилската индустрија, како и увозот на железо и челик и руди. Од друга страна, раст на годишна основа е забележан кај увозот на возила и кај увозот на опрема и машини. Помал раст оствари и увозот на

стоки за широка потрошувачка, како и увозот на храна.

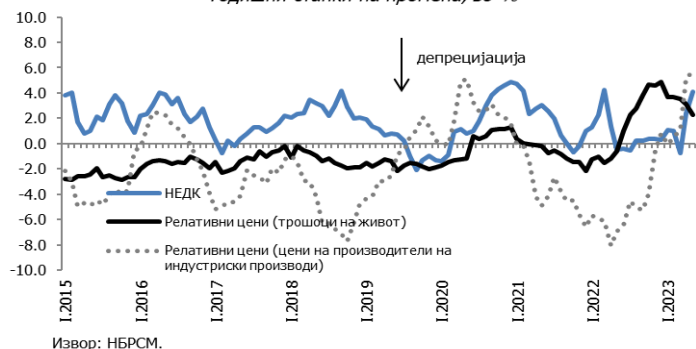
Остварувањата кај увозот на стоки во април и мај 2023 година се пониски од очекувањата за вториот квартал според априлската проекција. Позначителни надолни отстапувања се забележани кај останатиот увоз, како и кај увозот на железо и челик. Слично влијание има и увозот на опрема и машини, како и понискиот увоз на енергија. Движењата кај останатите увозни категории се во рамките на очекувањата според априлската проекција.

Остварувањата кај трговскиот дефицит во април и мај 2023 година упатуваат на дефицит којшто е понизок од очекувањата за второто тримесечје од годината според априлската проекција.

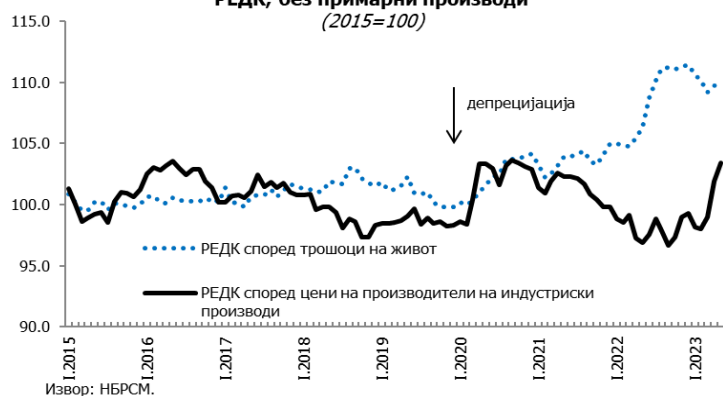
Во мај 2023 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на животот забележа апрецијација од 6,4%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа апрецијација од 9,9%. Имено, релативните трошоци на животот бележат раст од 2,3%, а релативните цени на индустриските производи раст од 5,6% на годишна основа. Истовремено, НЕДК бележи апрецијација од 4,1%, што во најголем дел е резултат на депрецијацијата на руската рубља и турската лира, во однос на домашната валута.

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

Врз основа на пресметката со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на животот во мај 2023 година забележа апрецијација од 3,6%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи апрецира за 6,7%. Притоа, релативните трошоци на животот забележаа раст од 1,2%, додека релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа раст од 4,3%. Истовремено, НЕДК бележи апрецијација од 2,3%, во најголем дел како резултат на депрецијација на турската лира во однос на домашната валута.

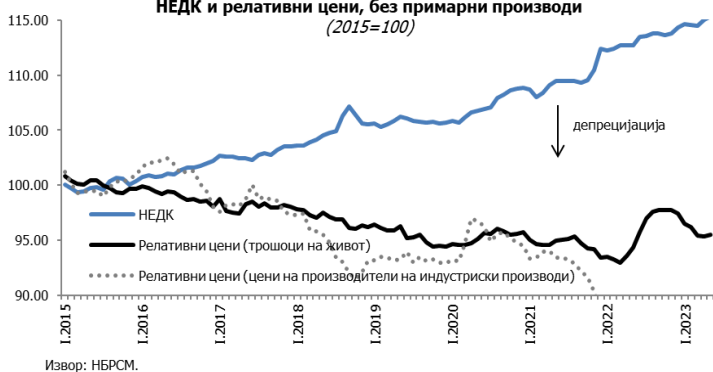
РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
(2015=100)

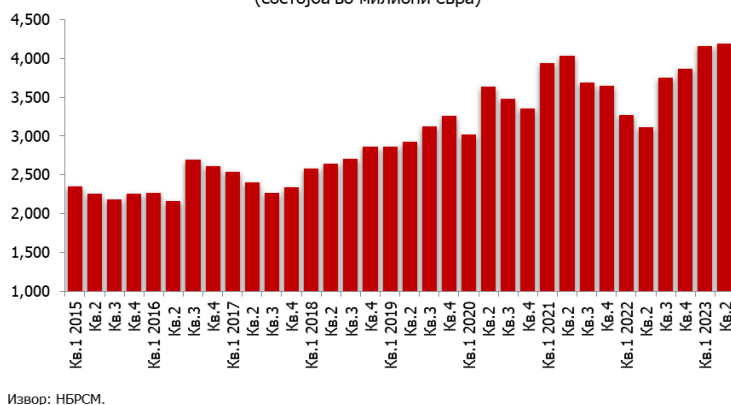

Движења на менувачки пазар

Нето-откупот остварен на менувачкиот пазар во вториот квартал од 2023 година изнесува 409,9 милиони евра, што претставува зголемување за 1,5% на годишна основа, предизвикано од растот на понудата на девизи (за 1,3%), при мал раст на побарувачката на девизи (за 0,6%).

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

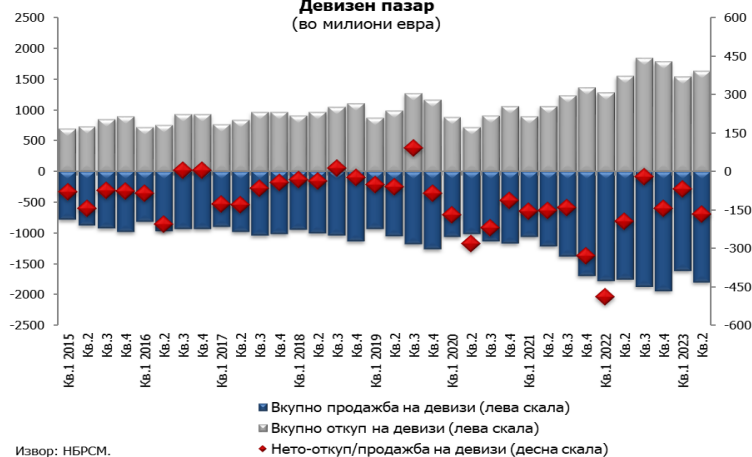

Состојбата на бруто девизните резерви на крајот на јуни 2023 година изнесува 4.189,7 милиони евра, што претставува зголемување во однос на крајот од првиот квартал. Гледано преку факторите на промена, ова главно произлегува од операциите на Народната банка за управување со девизните резерви.

Фактори на промена на девизните резерви во Кв.2 2023 година (во милиони евра)

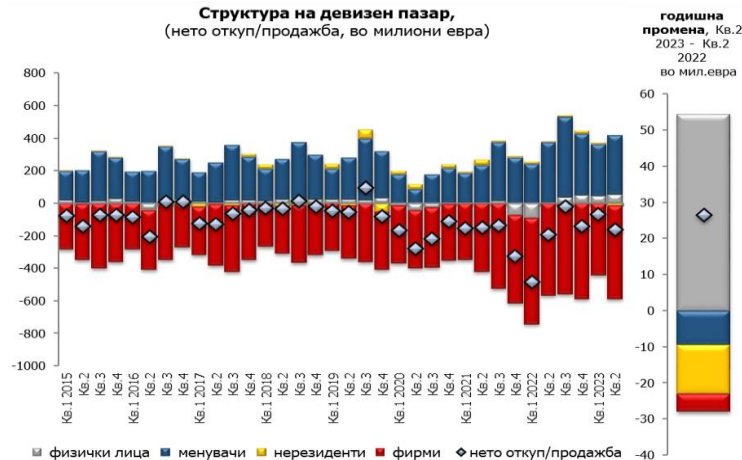
Девизен пазар
(во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Во вториот квартал од 2023 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи којашто е пониска во споредба со истиот период од минатата година, во услови на раст на понудата и побарувачката на девизи.

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

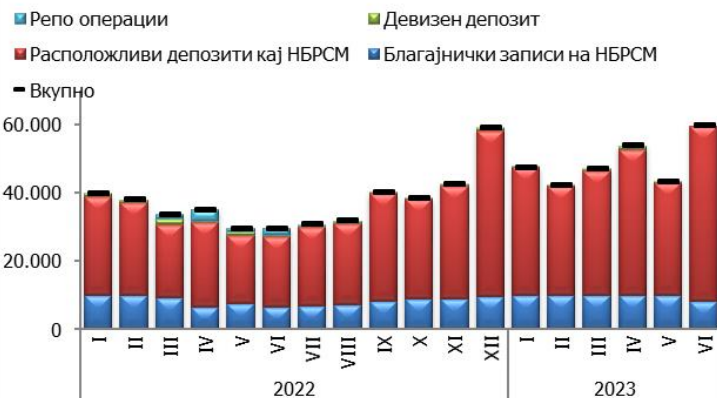

Извор: НБРСМ.

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања на девизниот пазар во целост произлегуваат од повисокиот нето-откуп кај физичките лица.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

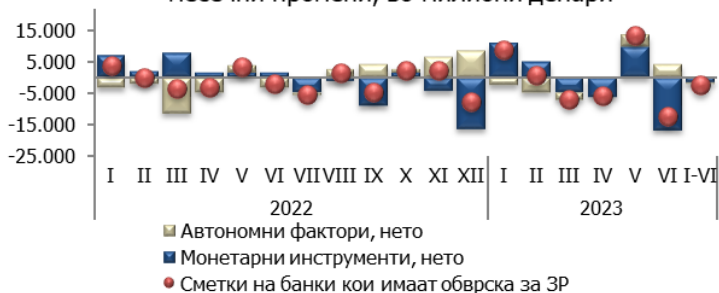
Состојбата на монетарните инструменти на крајот на јуни 2023 година бележи зголемување во споредба со претходниот месец, што се должи на зголемениот износ на средствата на банките пласирани во депозити кај Народната банка. Нивото на монетарните инструменти на крајот на јуни е повисоко во споредба со нивото проектирано за крајот на вториот квартал од 2023 година, што во услови на нето девизна активна на Народната банка во рамките на проекцијата, се должи на пониските депозити на државата, коишто се под нивото проектирано за вториот квартал од 2023 година.

Примарните пари во јуни 2023 година бележат месечно намалување, како резултат на намалувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при умерено зголемување на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари е пониска во споредба со проекцијата за крајот на второто тримесечје од 2023 година.

Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

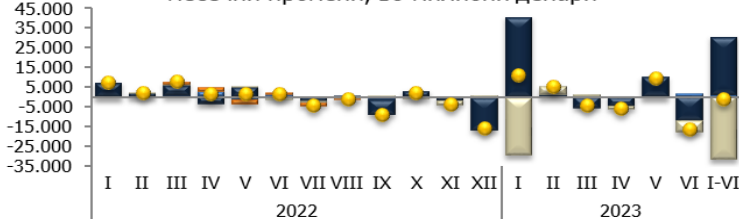

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

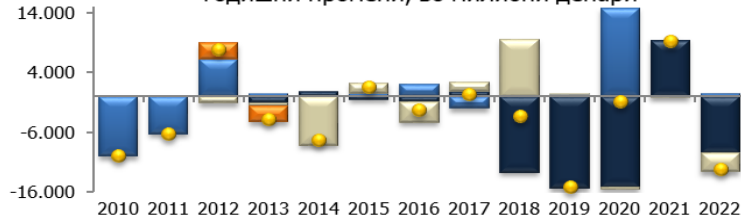
Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста¹⁵ на банкарскиот систем во периодот јануари – јуни 2023 година забележа мало намалување.** Монетарните инструменти, главно преку зголемените пласмани на банките во депозити на седум дена, придонесоа за повлекување ликвидност во банкарскиот систем за периодот јануари – јуни. Исто така, автономните фактори придонесоа за намалување на ликвидноста на банкарскиот систем во овој период, што во целост беше резултат на девизните интервенции.

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

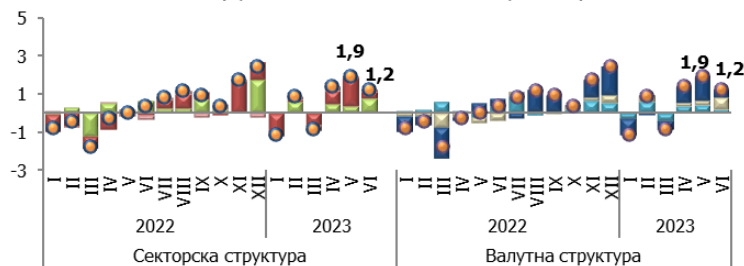

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

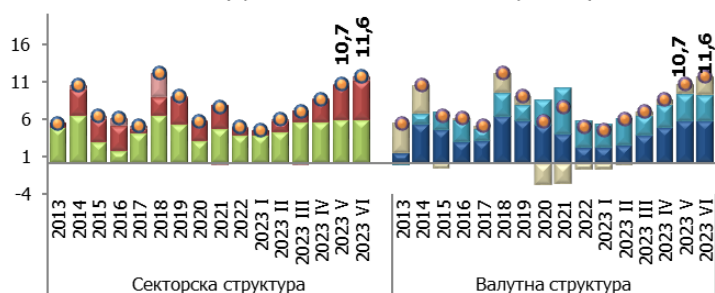
¹⁵ Податоците се однесуваат на ликвидните средства на банките во денари на сметките во Народната банка.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

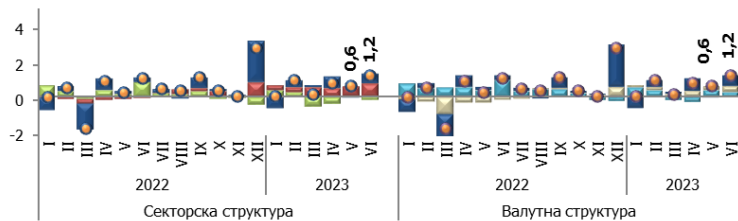
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

Вкупните депозити¹⁶ во финансискиот систем, во јуни 2023 година, забележаа месечен раст од 1,2%, поумерен во однос на растот од претходниот месец од 1,9%. Од **секторски аспект**, ваквиот раст произлегува од позитивниот придонес на сите сектори, особено кај депозитите на домаќинствата, придружено со растот на депозитите на претпријатијата и депозитите од останатите сектори. Од **валутен аспект**, поголем раст се забележува кај депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари), при понизок позитивен придонес на депозитите во странска валута. Вкупните депозити во периодот од април до јуни 2023 година остварија раст во однос на првиот квартал, којшто е повисок од зголемувањето очекувано за вториот квартал од годината според априлската проекција.

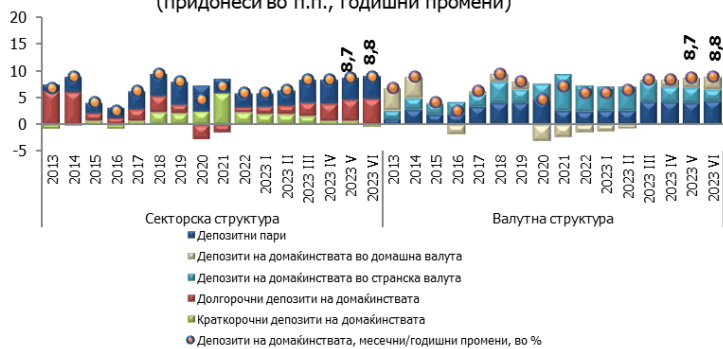
Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јуни 2023 година изнесува 11,6%, при стапка од 7,6% проектирана за крајот на вториот квартал од 2023 година. Од **секторски аспект**, зголемувањето на вкупните депозити главно произлегува од позитивниот придонес на сите сектори од кои најголем придонес имаат депозитите на домаќинствата, при помал позитивен придонес на депозитите на претпријатијата и на останатите сектори. Од **валутен аспект**, се забележува раст на депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари), при помал позитивен придонес на депозитите во странска валута.

¹⁶ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Извор: НБРСМ.

Депозитите на домаќинствата во јуни 2023 година бележат забрзан месечен раст од 1,2% (0,6% во мај), при поволни придвижувања од валутен и рочен аспект. Од валутен аспект, раст бележат денарските депозити (со вклучени депозитни пари), при помал позитивен придонес на депозитите во странска валута. Од рочен аспект, во јуни повторно се забележува позначителен раст кај долгорочните депозити на домаќинствата, при намалување кај краткорочните депозити на домаќинствата. На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јуни 2023 година достигна 8,8%.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

(учество на крај на година, во проценти)

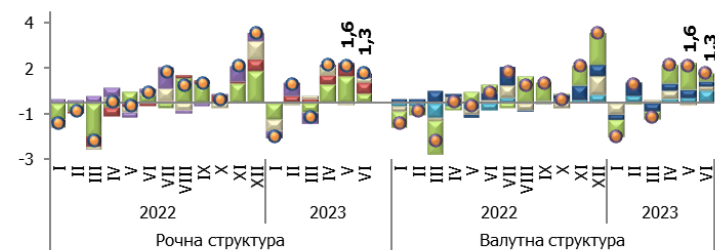
*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

Извор: НБРСМ.

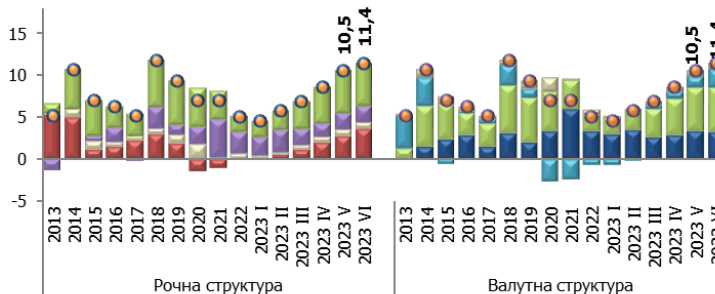
Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата, на крајот на јуни 2023 година, е умерено зголемено на месечна основа и изнесува 48,8% (48,4% во претходниот месец).

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

ГПО надвор од депозитни институции
Вкупни краткорочни депозити
Вкупни девизни депозити
Вкупни долгорочни депозити
М4, годишни промени, во %

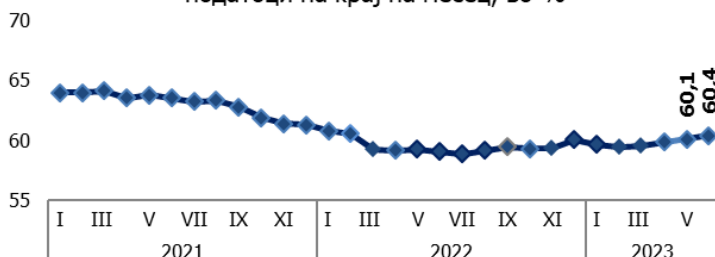
Извор: НБРСМ.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во јуни 2023 година, оствари месечен раст од 1,3% (1,6% во мај). Месечниот раст произлегува од растот на сите компоненти од структурата на паричната маса, во поголем дел заради депозитните пари и готовите пари во оптек. Анализирано од **рочен аспект**, придонес за растот имаат и долгорочните, и краткорочните депозити, а од **валутен аспект**, месечно зголемување се забележува и кај денарските, и кај девизните депозити.

На годишна основа, паричната маса во јуни 2023 година е повисока за 11,4%, при годишен раст од 7,5% проектиран за вториот квартал од 2023 година според априлската проекција.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

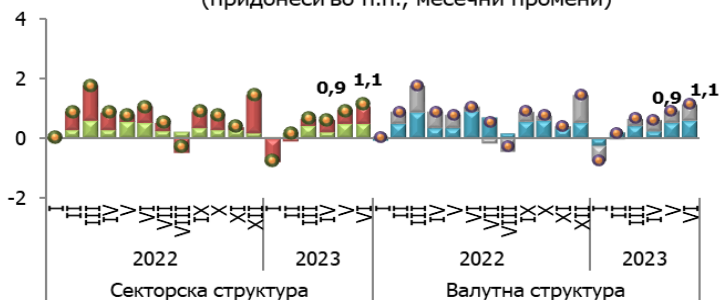
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на јуни 2023 година изнесува 60,4% (60,1% во претходниот месец).

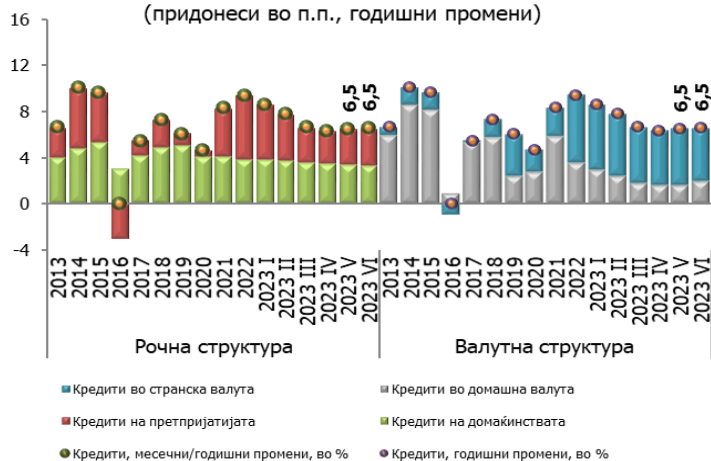
Извор: НБРСМ.

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

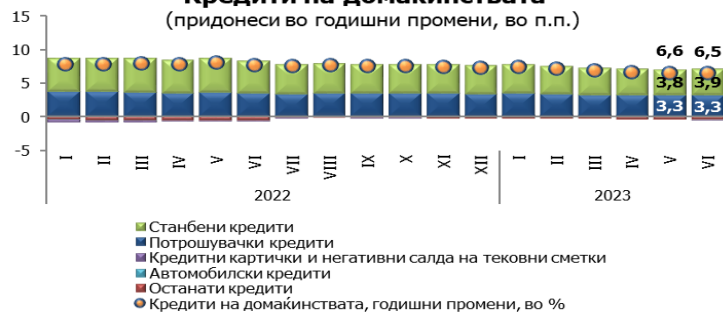
Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во јуни остварија месечен раст од 1,1% (0,9% во претходниот месец). Од секторски аспект, кредитниот раст произлегува од речиси подеднаков придонес на кредитите на претпријатијата и на домаќинства. Исто така, според **валутната структура**, зголемувањето е резултат на речиси подеднаквиот раст на кредитите во домашна валута и во странска валута. Во периодот од април до јуни 2023 година, вкупните кредити остварија раст во однос на првиот квартал, којшто е повисок од зголемувањето очекувано за вториот квартал на 2023 година според априлската проекција.

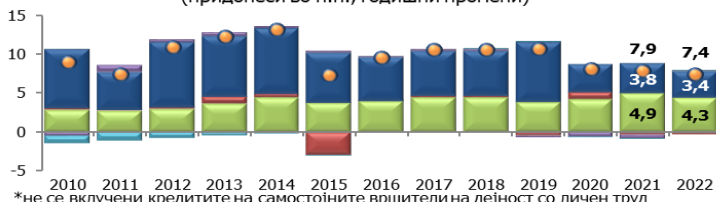
Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јуни изнесува 6,5%, што е малку над годишниот раст од 6,2% проектиран за вториот квартал на 2023 година според априлската проекција. Од **секторски аспект**, на годишна основа се забележува раст и кај двата сектора. Во однос на **валутната структура**, позитивен придонес имаат кредитите и во странска, и во домашна валута.

Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд

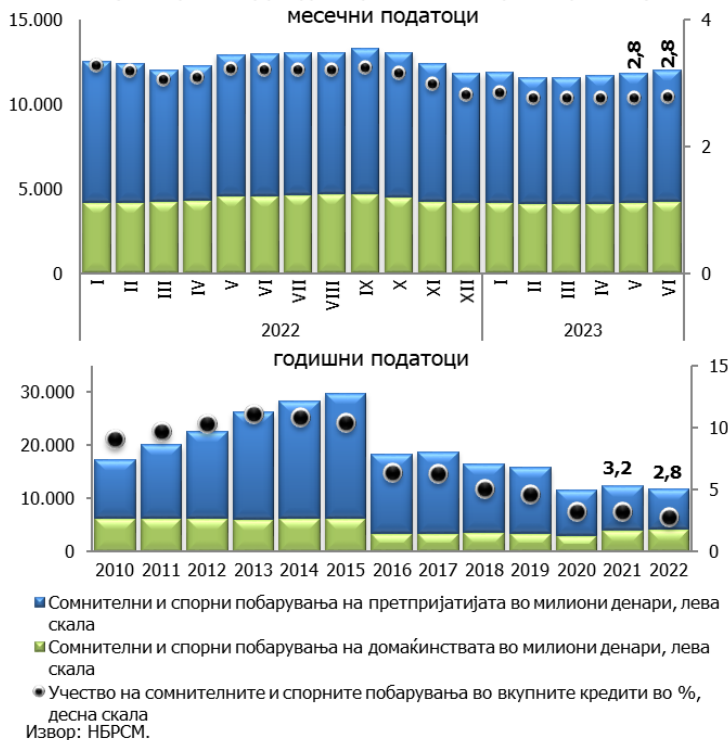
Извор: НБРСМ.

Во поглед на кредитите на домаќинствата¹⁷, во јуни 2023 година тие бележат малку забавен раст од 6,5%, во однос на мај (6,6%), којшто е резултат на поумерениот раст кај потрошувачките и станбените кредити и на намалувањето на останатите кредити.

¹⁷ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања

(секторска структура и учество во вкупни кредити)

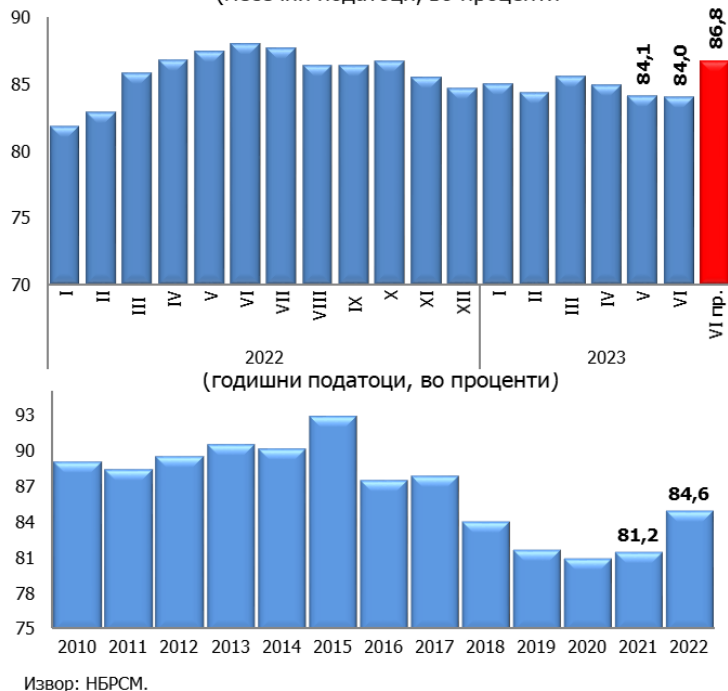

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во јуни 2023 година остана на истото ниво од 2,8%, како и во мај.

Анализирано од аспект на **секторската структура**, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е помало.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

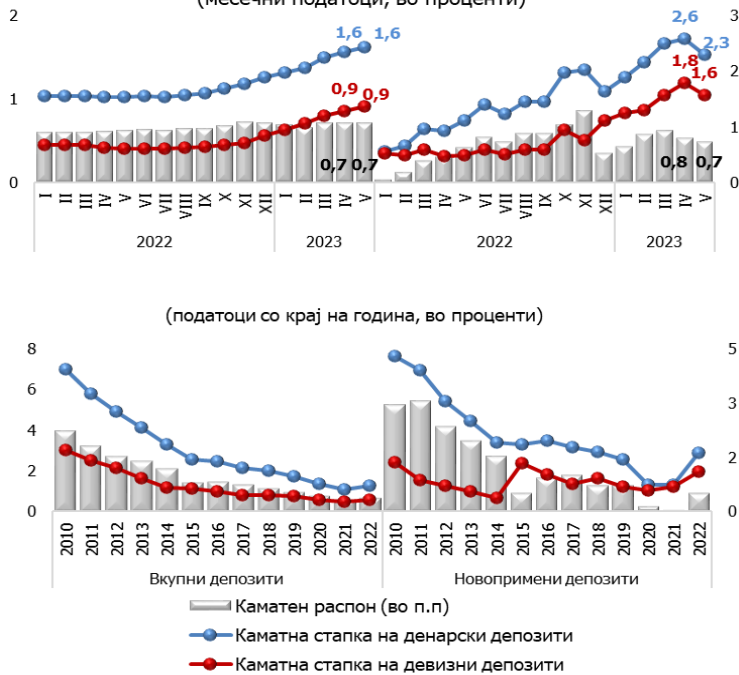
(месечни податоци, во проценти)

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во јуни изнесува 84,0%, што е под вредноста на овој показател проектирана за крајот на вториот квартал од 2023 година (86,8%) според априлската проекција.

Каматни стапки на вкупните депозити

(месечни податоци, во проценти)

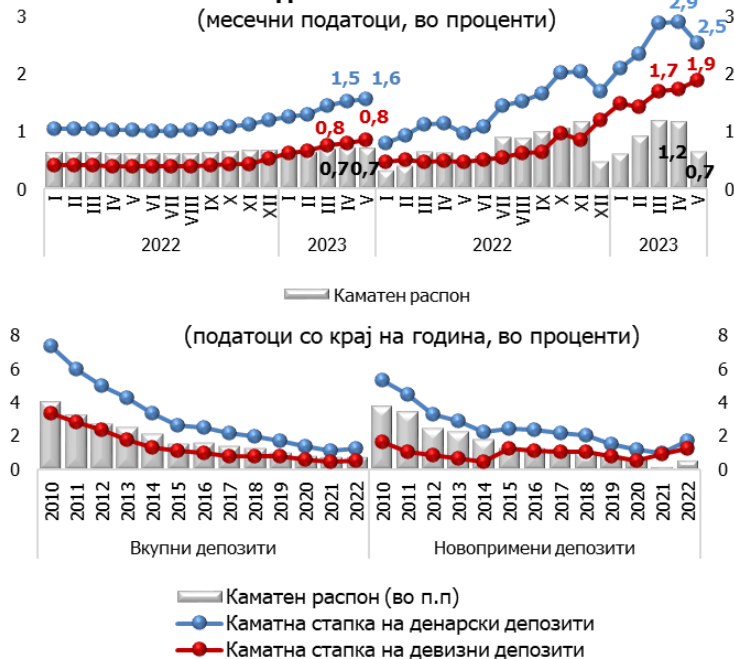

Извор: НБРСМ

Во мај 2023 година каматните стапки на вкупните депозити (денарските и во странска валута)¹⁸ останаа на истото ниво од претходниот месец. Следствено, каматниот распон се задржа на стабилно ниво од 0,7 п.п. Кај **новопримените вкупни депозити**¹⁹ се забележува помал каматен распон од 0,7 п.п. во однос на април (0,8 п.п.), што се должи на поголемото намалување на каматните стапки на новопримените денарски депозити (за 0,3 п.п.) во однос на намалувањето на каматните стапки на девизните депозити (за 0,2 п.п.).

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

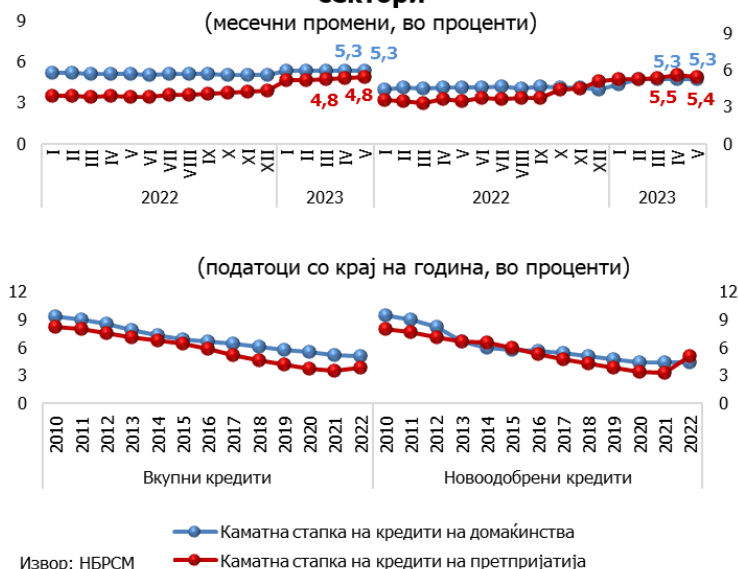
Извор: НБРСМ

Кај **домаќинствата**, во мај 2023 година, распонот меѓу каматните стапки на вкупните денарски и девизни депозити се задржа на стабилно ниво од 0,7 п.п., при мало нагорно придвижување на каматните стапки на денарските и на девизните депозити. **Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата** забележа надолна промена на месечно ниво и изнесува 0,7 п.п., во услови на намалени каматни стапки на новопримените денарски депозити за 0,4 п.п. и зголемени каматни стапки кај девизните депозити за 0,2 п.п.

¹⁸ Податоците за каматните стапки се во согласност со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

¹⁹ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

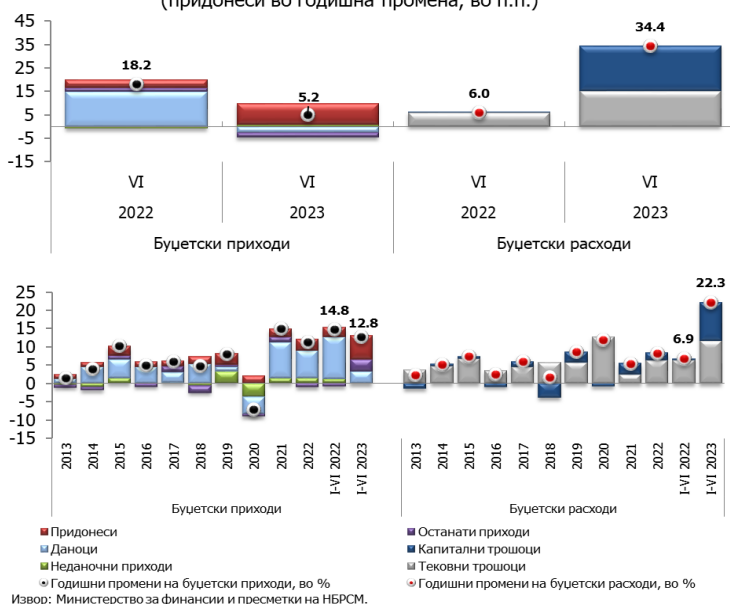
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

Во мај 2023 година, каматните стапки на **вкупните кредити на домаќинствата и вкупните кредити на претпријатијата** се задржаа на истото ниво од април од 5,3% и 4,8%, соодветно. Кај **новоодобрените кредити**²⁰, каматните стапки на кредитите на домаќинствата останаа на нивото од 5,3% како и претходниот месец, додека каматните стапки на кредитите на претпријатијата се намалија за 0,1 п.п. и изнесуваат 5,4%.

²⁰ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

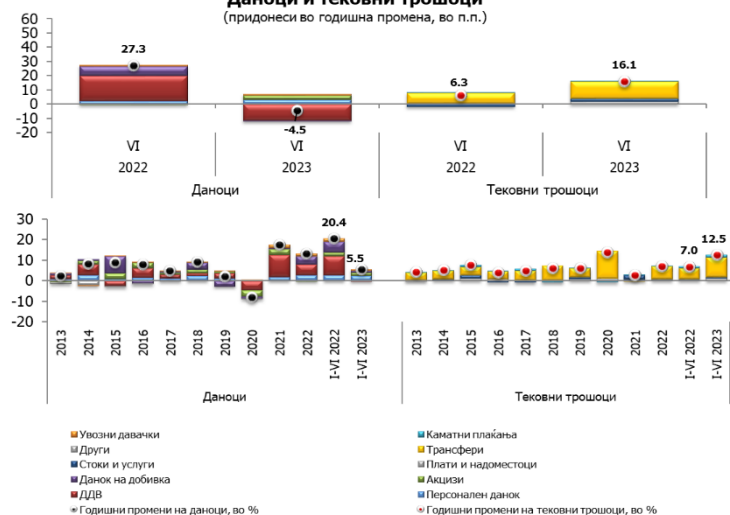
Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Во јуни 2023 година, во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), вкупните буџетски приходи се зголемија за 5,2%, а расходите пораснаа за 34,4%, на годишно ниво. Зголемувањето на буџетските приходи произлегува од позитивниот придонес на придонесите и во помал обем на неданочните приходи (позитивен придонес од 9,0 п.п. и 0,9 п.п. соодветно), при пад на даночните приходи и останатите приходи²¹ (негативен придонес од и 2,7 п.п. и 2,0 п.п., соодветно). Притоа, даночните приходи во јуни 2023 година забележаа пад од 4,5% на годишна основа, најмногу како резултат на намалените приливи од ДДВ²² и данокот на добивка, при мало зголемување во сите останати категории. Зголемувањето на **буџетските расходи** во јуни 2023 година се должи на зголемувањето на капиталните трошоци²³, но и на тековните трошоци (најмногу поради повисоките трансфери²⁴).

Во периодот јануари – јуни 2023 година, вкупните буџетски приходи се повисоки за 12,8% во споредба со истиот период од претходната година, во најголем дел под влијание на растот на придонесите, даночните приходи и странските донации²⁵. Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 22,3%, што е резултат на повисоките тековни и капитални трошоци.

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

²¹ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

²² Намалувањето на приходите од нето-ДДВ се објаснува преку повисокиот износ на поврат на ДДВ.

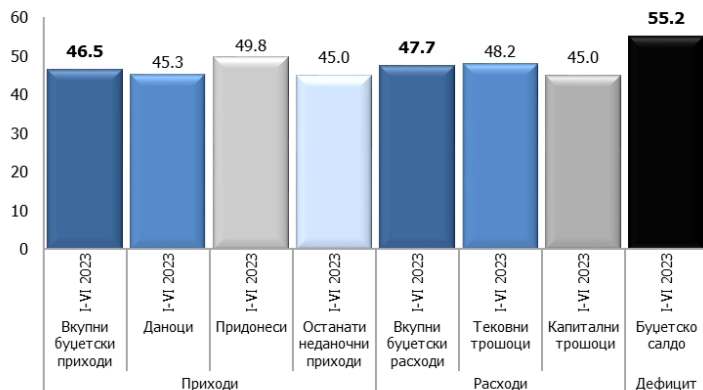
²³ Капиталните трошоци се зголемени како резултат на исплатата кон Јавното претпријатие за државни патишта (ЈПДП), за изградба на автопатите од коридорите 8 и 10д.

²⁴ Растот на трансферите во јуни, во најголем дел се поврзува со исплатата на средства во енергетскиот сектор.

²⁵ Зголемувањето на останатите приходи е заради приливот на грантот од Европската Унија во износ од околу 72 милиона евра во март 2023 година.

Реализација на Буџетот, по категории

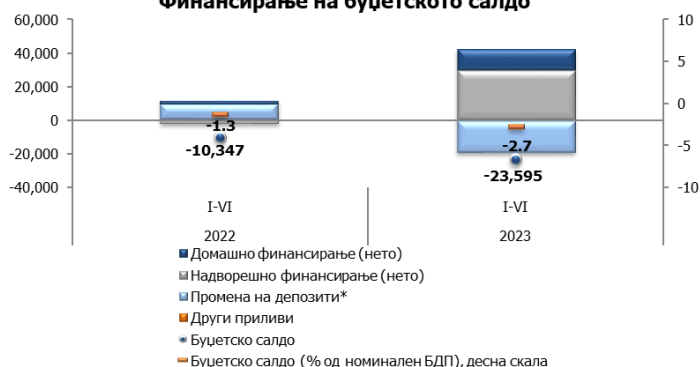
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишниот план

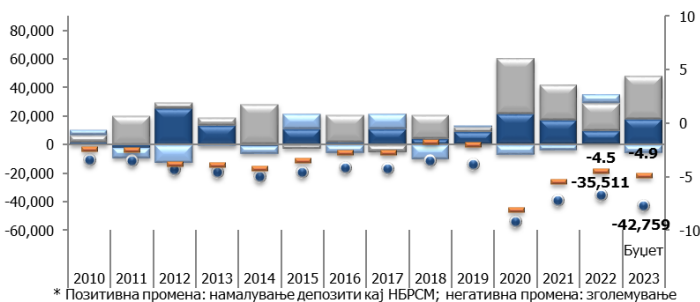
Во споредба со Буџетот²⁶ за 2023 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во периодот од јануари до јуни 2023 година изнесуваат 46,5% и 47,7%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 23.595 милиони денари претставува 55,2% од планираниот дефицит за 2023 година.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

Буџетскиот дефицит остварен од јануари до јуни 2023 година во износ од 23.595 милиони денари (или 2,7% од БДП²⁷) во целост е финансиран преку нето-задолжување на државата на странскиот²⁸ и на домашниот пазар, при раст на депозитите на државата кај Народната банка.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.

Извор: Министерство за финансии

²⁶ „Службен весник на РСМ“ бр. 282 од 7.12.2022 година.

²⁷ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2023 година се користат априлските проекции на Народната банка.

²⁸ Во март, беше издадена деветтата еврообврзница во износ од 500 милиони евра, по купонска камата од 6,96% и рок на достасување од четири години.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

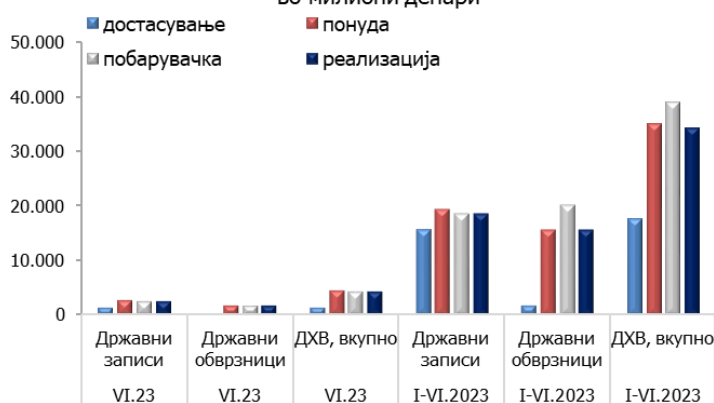

Извор: Министерство за финансии.

Во јуни 2023 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност²⁹ на примарниот пазар забележа месечен раст од 2.866 милиони денари. Состојбата на државните хартии од вредност на крајот од јуни 2023 година изнесуваше 170.041 милион денари. Месечното зголемување во целост се должи на растот на петнаесетгодишните државни обврзници (со и без валутна клаузула) и на дванаесетмесечните државни записи.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

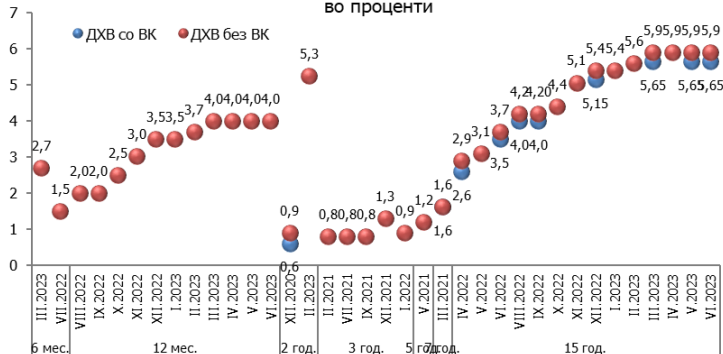

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во јуни 2023 година беа со рачност од дванаесет месеци без валутна клаузула и петнаесетгодишни државни обврзници (со и без валутна клаузула). Во јуни 2023 година достасаа претходно издадените дванаесетмесечни државни записи со и без валутна клаузула.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2020				2021				2022				2023			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	апр.	мај	јуни
	реални годишни промени во %															
Промет во трговија на мало*	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	13.9	10.0	7.6	6.7	1.9	-3.7	1.4	-8.1	-8.8	-
Бруто приходи од ДДВ*	1.8	-20.0	-10.8	-4.2	2.9	36.6	21.1	20.6	29.2	9.5	3.7	-7.7	-15.0	-16.2	2.4	-13.3
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	6.9	-12.4	-3.6	-9.4	3.2	26.2	11.4	13.9	-2.9	-1.5	-2.2	-10.1	2.0	-2.3	7.2	-
Домашно производство на потрошни добра	-0.5	-22.4	-9.3	-12.1	-9.4	17.1	-5.6	5.1	2.2	-1.2	3.3	-3.6	6.4	1.2	15.9	-
Кредити на население*	9.7	6.3	6.2	4.5	4.7	5.7	4.0	3.2	-0.5	-5.6	-9.2	-9.3	-6.6	-5.4	-4.1	-2.4
Просечна нето-плата*	10.0	4.6	7.0	4.7	2.0	5.7	1.1	0.7	0.0	-1.7	-4.6	-4.6	-2.8	1.4	4.4	-
Приватни нето-трансфери*	-2.0	-38.0	-34.9	-10.2	9.5	66.5	55.5	14.2	9.8	25.1	11.8	4.8	10.9	-	-	-
Пензии*	5.7	6.2	5.3	5.4	2.3	0.3	0.0	-1.8	-3.4	-1.0	-10.4	-4.9	-2.5	-0.3	0.6	3.6

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2020				2021				2022				2023			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	апр.	мај	јуни
	реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари															
Увоз на средства за работа*	1.0	-34.5	-3.0	4.4	8.9	64.2	6.5	4.7	6.8	5.5	10.8	-1.4	-3.8	-13.5	2.2	-
Извршени градежни работи**	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-10.8	-17.5	-11.1	-1.2	-19.2	-14.0	14.7	-38.7	-	-
Домашно производство на капитални производи	-5.7	-46.0	-9.0	1.0	-7.3	59.6	-24.3	-22.3	0.9	3.3	18.6	3.7	6.7	1.5	7.2	-
Државни капитални инвестиции*	23.8	-34.4	26.0	-20.7	166.5	3.7	56.2	9.3	-16.4	25.0	-47.3	55.6	-6.8	442.6	160.4	302.1
Директни инвестиции***	4668.1	-2737.5	-6616.2	-10681.2	-10610.7	15231.4	1550.0	9560.3	9032.6	-5832.2	9936.2	763.8	-923.7	-	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	4.1	8.2	11.5	5.8	7.3	2.5	0.7	3.9	2.2	-2.2	-6.5	-6.7	-5.0	-4.4	-1.3	1.2
Залихи на готови производи	9.0	15.7	2.6	-8.0	2.0	9.7	16.1	12.4	11.5	9.2	11.1	10.5	-3.1	-2.7	-	-

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2022=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.